

Kariyer Yetkinlik Beklentisi Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Kariyer Yetkinlik Beklentisi Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=24424>

Öz

Kariyer Yetkinlik Beklentisi Ölçeği (KYBÖ), R. Özyürek tarafından 1995 yılında doktora tezi kapsamında geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Bu ölçek, bireylerin kariyer gelişim görevlerini başarıyla yerine getirme yeteneklerine dair inançları, yani **öz-yeterlik** algılarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Özellikle fen bilimleri alanını seçen öğrencilerin kariyer beklentileri, kariyer seçeneklerinin zenginliği ve akademik başarıları arasındaki ilişkileri incelemek üzere tasarlanmıştır. Ölçek, öğrencilerin kariyer kararı verme süreçlerinde kendilerini ne kadar yetkin hissettiklerini nicel olarak belirlemeye yarar.

KYBÖ, psikometrik özelliklerinin detayları ilgili doktora tezinde sunulmuş olan geliştirme türü bir ölçektir. Temelde, kariyer seçimi ve planlama süreçlerindeki zorluklarla başa çıkma becerisine yönelik subjektif inançları merkeze alır. Bu tür bir beklenti, öğrencilerin motivasyonunu ve çabalarını doğrudan etkileyen kritik bir psikolojik yapıdır.

Anahtar Kelimeler

Kariyer Yetkinlik Beklentisi, **Kariyer Gelişimi**, Öz-Yeterlik, Kariyer Seçenekleri Zenginliği, Üniversiteye Giriş Sınavı, Geliştirme Ölçeği.

Yazarlar

R. Özyürek

Amaç

Ölçeğin temel amacı, lise veya üniversite düzeyindeki öğrencilerin, kariyer planlama ve meslek seçimi süreçlerinde kendilerini ne derece yetkin gördüklerini belirlemektir. Özellikle, fen bilimleri alanını tercih eden öğrencilerin, bu tercihlerinin getirdiği kariyer görevlerini yerine getirme konusundaki kişisel inançlarını ölçmek hedeflenmiştir.

KYBÖ, öğrencilerin algılanan yetkinlik düzeyleri ile üniversiteye giriş sınavlarındaki akademik performansları ve kariyer seçeneklerinin çeşitliliği arasındaki korelasyonel ilişkileri ortaya koymak için bir araç olarak kullanılmıştır. Bu sayede, kariyer danışmanlığı müdahalelerinin hedefleyeceği temel psikolojik değişkenlerden biri olan **öz-yeterlik** algısının düzeyini saptamak mümkün olmaktadır.

Yapı

Kariyer Yetkinlik Beklentisi Ölçeği, Sosyal Bilişsel Kariyer Kuramı (Social Cognitive Career Theory - SCCT) ile yakından ilişkili olan "Yetkinlik Beklentisi" (Competence Expectation) yapıtaşını

ölçmektedir. Bu yapı, bireyin belirli bir eylemi başarıyla gerçekleştirebileceğine dair sahip olduğu inanç veya yargıyı ifade eder. Kariyer bağlamında, bu, mesleki bilgileri toplama, karar verme, alternatifleri değerlendirme ve engellerle başa çıkma gibi kariyer görevlerini yerine getirebilme inancıdır.

Ölçek, öğrencilerin kariyerle ilgili etkinliklere katılma istekliliğini ve bu etkinliklerde gösterdikleri sebatı etkileyen bilişsel mekanizmaları hedef alır. Yüksek kariyer yetkinlik beklentisine sahip öğrencilerin daha geniş bir kariyer yelpazesini keşfetme eğiliminde oldukları ve kariyer engelleri karşısında daha az yılmazlık gösterdikleri varsayılmaktadır.

Geçerlik

Ölçeğin geliştirildiği doktora tezinde detaylı geçerlik çalışmaları yapılmış olması beklenmektedir. Ancak sunulan kaynak bilgileri bu çalışmalar hakkında spesifik bir detay içermemektedir. Tipik bir ölçek geliştirme sürecinde, içeriğin ölçülmek istenen yapıyı ne ölçüde temsil ettiğini gösteren İçerik Geçerliliği (Content Validity) ve ölçeğin teorik yapıyı ne kadar doğru ölçtüğünü gösteren Yapı Geçerliliği (Construct Validity) analizleri (örneğin, doğrulayıcı veya açmlayıcı faktör analizi) gerçekleştirilmiştir.

Güvenirlik

Kaynak verilerinde spesifik bir güvenilirlik katsayısı belirtilmemiştir. Bir geliştirme ölçeği olarak, Kariyer Yetkinlik Beklentisi Ölçeği'nin iç tutarlılık (Internal Consistency) güvenilirlik analizlerinin (genellikle **Cronbach Alfa** katsayısı) tezin metodoloji bölümünde sunulmuş olması muhtemeldir. İç tutarlılık, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ne ölçüde tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösteren temel bir psikometrik özelliktir.

Faktör Analizi

Kariyer Yetkinlik Beklentisi Ölçeği'nin yapısal bütünlüğünü ortaya koymak amacıyla, ölçek geliştirme aşamasında Faktör Analizi yönteminin kullanıldığı varsayılmaktadır. Ölçeğin tek boyutlu mu yoksa birden fazla alt boyuta sahip olduğu, Açmlayıcı Faktör Analizi (Exploratory Factor Analysis - EFA) veya Doğrulayıcı Faktör Analizi (Confirmatory Factor Analysis - CFA) ile belirlenmiştir. Bu analizler, kariyer yetkinliğinin farklı yönlerini (örneğin, kariyer keşfi, karar verme, planlama) temsil eden alt faktörlerin varlığını göstermiş olabilir.

Araç

Test Type: Geliştirme Ölçeği (Development Scale)

Format: Kaynakta derecelendirme bilgisi belirtilmemiştir, ancak psikometrik standartlara uygun

olarak genellikle 5'li veya 7'li **Likert Tipi** bir derecelendirme formatı kullanılır (Örneğin: "Hiç Katılmıyorum"dan "Tamamen Katılıyorum"a).

Language Available: Türkçe

Population Group: Lise ve üniversite öğrencileri.

Age Group: Genç yetişkinlik dönemi (17-25 yaş aralığı).

Population Details: Özellikle fen bilimleri alanını seçen veya bu alana yönelmeyi düşünen lise son sınıf öğrencileri ve üniversite adayları.

Test Methodology: Kendi kendine doldurulan (Self-report) envanter.

Anahtar Kelimeler

Yetkinlik, Kariyer Planlama, **Kariyer Danışmanlığı**, Psikolojik Ölçek, Üniversite Performansı, Fen Bilimleri.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: Bilinmiyor

Correspondence Address: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (1995 tezi için geçerlidir).

İzinler, Ücret ve Test Yolu

Kariyer Yetkinlik Beklentisi Ölçeği, 1995 yılında R. Özyürek tarafından doktora tezi kapsamında geliştirilmiştir. Ölçeğin kullanımı için izinler genellikle yazar veya tezin arşivlendiği **Çukurova Üniversitesi** aracılığıyla alınmalıdır. Ölçeğin ticari bir ücreti olup olmadığına dair bilgi bulunmamaktadır; ancak akademik araştırmalarda kullanımı genellikle yazarın izniyle ücretsizdir.

Kaynaklar

Bu ölçeğin temel referansı, geliştirildiği doktora tezidir.

Özyürek, R. (1995). *Fen bilimleri alanını seçen öğrencilerin kariyer yetkinlik beklentisi ile kariyer seçenekleri zenginliği ve üniversiteye giriş sınavlarındaki performansları arasındaki ilişkiler* (Doktora tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Teze ait resmi Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi bağlantısı: tez.yok.gov.tr

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: kariyer-yetkinlik-beklentisi-olcegi-toad.pdf

Kariyer Yetkinlik Beklentisi Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin orijinal maddeleri, kaynak içerikte sağlanmamıştır. Maddelerin tamamı, yukarıda belirtilen R. Özyürek'in 1995 tarihli doktora tezinde veya tezin eklerindeki PDF dosyasında (kariyer-yetkinlik-beklentisi-olcegi-toad.pdf) yer almaktadır.

ARABPSYCHOLOGY.COM